

ברית בין הבתרים

בראשית פרק טו

1. בראשית רבה מד ו:

"עשרה לשונות [עשרה ביטויים מקראיים] נקראת [חתגלות אלוקית]:
נבואה, חזון, חטפה, דבור, אמירה, ציווי, משא, משל, מליצה, חידה.
ואיזו היא קשה שבכולן? רבי אלעזר אמר: חזון. שנאמר: 'חזות קשה הוגד ל¹.
רבי יוחנן אמר: דבור. שנאמר: 'דבר האיש אדני הארץ אתנו קשות².
רבנן אמרי: משא. כמשמעו, שנאמר: 'כמשא כבד יכבדו ממני³.
גדול כוחו של אברהם שנדבר עמו בדבור ובחזון,
שנאמר: 'זיה דבר ד' אל אברם במחזה⁴."

2. הרב הירש לפסוק ב:

"אברהם היה הראשון שקראו לד' אדון⁵ שם אדנות נזכר תמיד בפי עבד ד' ונביא.
אדם העובד את ד' והוא כלי שרת בידי ד' הרי הוא קורא לד' אדון."

3. בראשית רבה מד ט:

"ד' אלהים מה תתן לי – אמר לפניו [אברהם לקבי"ה]: רכוננו של עולם
אם עתיד אני להעמיד בנים ולהכעיסך מוטב לי זאנכי הולך עירי⁶."

4. בראשית רבה מד ט:

"דיש לקיש בשם בר קפרא אמר:
בן משק ביתי – בר ביתי הוא אליעזר שעל ידו רדפתי מלכים עד דמשק⁷."

5. בראשית רבה שם ח:

"אמר רבי יונתן: שלושה הן שנאמר בהם 'שאל' ואלו הן: שלמה ואחוז ומלך המשיח.
שלמה – דכתיב: 'שאל מה אתן לך⁸. אחוז – דכתיב: 'שאל לך אות⁷.
מלך המשיח – דכתיב ביה: 'שאל ממני ואתנה גוים נחלתך⁸.
רבי ברכיה ורבי אחא בשם רבי שמואל ברבי נחמן: אנו מביאים עוד שניים מן ההגדה –
אברהם ויעקב. אברהם – דכתיב ביה: 'ד' אלהים מה תתן לי, אינו אומר 'מה תתן לי' אלא
שאמר לו: 'שאל'. יעקב – דכתיב זכל אשר תתן לי אינו אומר כן אלא שאמר לו: 'שאל⁹."

¹ ישעיהו כא ב.

² בראשית מב ל.

³ תהלים לח ח.

⁴ בראשית רבה מד ו.

⁵ ברכות ז ע"ב: "אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי – מיום שברא הקב"ה את העולם לא היה אדם שקרא להקב"ה אדון, עד שבא אברהם וקראו אדון שנאמר 'יאמר אדני אלהים במה אדע כי אירשנה¹¹."

⁶ מלכים א ג ה.

⁷ ישעיהו ז יא.

⁸ תהלים ב ח.

6. רש"י לפסוק ה:

ויוצא אתו החוצה – לפי פשוטו הוציאו מאהלו לחוץ לראות הכוכבים.
ולפי מדרשו אמר לו צא מאצטגנינות שלך שראית במזלות שאינך עתיד להעמיד
בן, אברם אין לו בן אבל אברהם יש לו בן וכן שרי לא תלד אבל שרה תלד, אני
קורא לכם שם אחר וישתנה המזל.
דבר אחר: הוציאו מחללו של עולם והגביהו למעלה מן הכוכבים
וזהו לשון הבטה מלמעלה למטה.

7. מהר"ל, גור אריה לפסוק ה:

"דלפי פשוטו קשה, מאי צריך להוציאו החוצה, הרי יכול לומר: לך החוצה".

8. הרב הירש לפסוק ו:

"אילו נאמר כאן זיאמן בד" כדרך שנאמר בקריעת ים סוף:
זירא ישראל ... ויאמינו בד"10 היה פירושו כך: מאמר ד' אל אברהם נטע אמונה בליבו.
אולם, הרי הוא אומר 'והאמין בד' – אברהם חי באמונתו מיום שעמד על דעתו".

⁹ בראשית רבה מד ח.
¹⁰ שמות יד לא.